

ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Вечірко Катерина

Період студентства є одним із ключових етапів розвитку особистості, який визначає формування ціннісних орієнтацій, професійного самовизначення та стратегій самореалізації. В умовах війни процеси особистісного становлення набувають нових смислів і викликів, зумовлених емоційною напругою, нестабільністю соціального середовища та зміною життєвих пріоритетів [1–6].

Мета дослідження – теоретичний аналіз особливостей самореалізації студентської молоді в умовах війни та визначення ключових психологічних чинників, що впливають на цей процес.

Самореалізація розглядається як процес актуалізації внутрішнього потенціалу особистості, спрямований на досягнення узгодженості між внутрішніми потребами, цінностями та соціальними очікуваннями [4]. Для студентського віку характерна інтенсифікація процесів самопізнання, формування професійної ідентичності, зростання потреби у самостійності, свободі вибору та соціальній активності [7]. Як зазначає О. Грішанова [2], важливим чинником самореалізації у студентському середовищі є групова взаємодія, яка сприяє розвитку навичок співпраці, емпатії, самоконтролю та взаємної підтримки. В умовах війни цей аспект набуває особливої ваги, оскільки спільна діяльність та соціальна інтеграція стають ресурсами психологічної стійкості.

Згідно з теоріями психологічного благополуччя (Ryff, 1989; Deci & Ryan, 2020), процес самореалізації передбачає задоволення базових потреб у компетентності, автономії та приналежності [3; 5]. В умовах війни зазначені компоненти можуть бути порушені, що потребує додаткової підтримки з боку освітнього середовища, психолого-педагогічного супроводу та розвитку адаптивних копінг-стратегій [6].

Критеріями розвитку самореалізації студентської молоді є: усвідомлення власної цінності, здатність до цілепокладання, емоційна зрілість, соціальна спрямованість та рефлексивність. Війна, як екстремальний соціально-психологічний контекст,

актуалізує як деструктивні (страхи, тривога, невпевненість), так і конструктивні (рішучість, наполегливість, самоконтроль, прагнення до досягнень) аспекти особистісного розвитку [1]. Саме тому, самореалізація студентської молоді в умовах війни є складним багатовимірним процесом, у якому переплітаються внутрішні мотиваційні фактори та зовнішні соціальні обмеження.

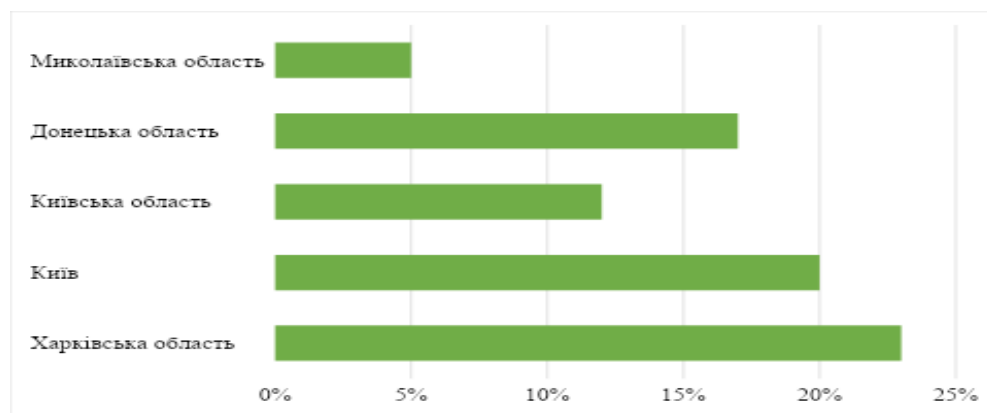

Рис. 1. Дані розподілу ВПО за походженням (у %)

Проаналізовано забезпечення збереження та підтримки психічного здоров'я особистості (зокрема, студентів) в актуальних умовах. При опитуванні респондентів, було з'ясовано, що лише 57% людей (із 70 осіб) отримують або отримували підтримку від фахівців на етапі адаптації до нових умов оточуючої дійсності в умовах навчання та здобуття освіти в ситуації воєнного стану. Окремої уваги заслуговує той аспект, що частина студентів є ВПО та потребують більше внутрішньої опори та ресурсу для збереження опірності й розкриття потенціалу (рис. 1).

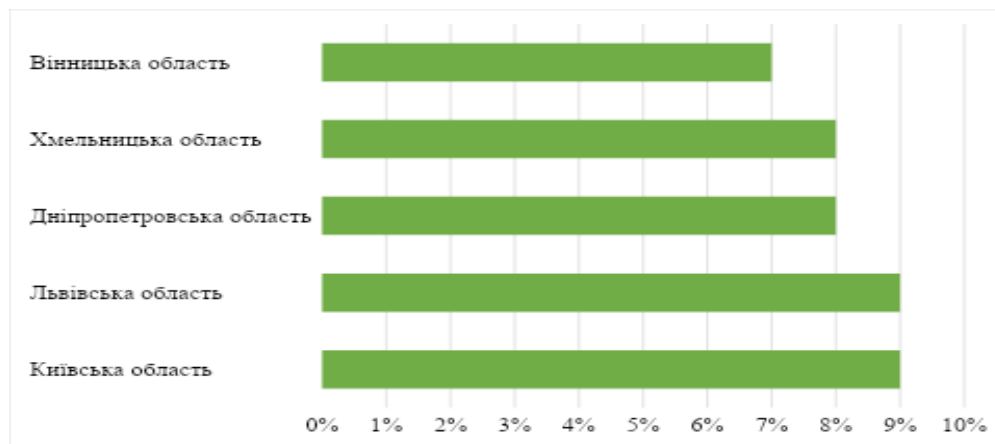

Рис. 2. Дані прийняття ВПО за областями (у %)

Відповідно до статистичних даних, визначено, в дослідницькій роботі, такі результати (рис. 2): станом від 3 травня 2022 року до теперішнього часу, кількість ВПО на території України становить трохи більше 8 мільйонів осіб (приблизно 20% від населення держави).

Таким чином, у сучасних воєнних умовах самореалізація студентської молоді потребує переосмислення традиційних моделей розвитку особистості, що зумовлює необхідність пошуку нових підходів до формування життєстійкості. Важливу роль у збереженні психологічного благополуччя відіграють групова взаємодія та соціальна підтримка, які стають ключовими механізмами адаптації. Освітнє середовище має виконувати компенсаторну функцію, сприяючи розвитку адаптивності, цілеспрямованості та стресостійкості студентів. Подальші наукові дослідження варто спрямувати на емпіричне вивчення проявів самореалізації молоді в кризових умовах, що дозволить глибше зрозуміти особливості їхнього психологічного та професійного становлення.

Список використаних джерел

1. Deci E. L., Ryan R. M. Self-determination theory: Recent developments and future directions. Washington: Motivation Science, 2020. 6(2). P. 97–110.
2. Maslow A. H. The Farther Reaches of Human Nature. New York: Penguin, 2019. 425 p.
3. Ryff C. D., Heller A. S. Well-being and resilience in times of adversity: Revisiting the eudaimonic model. Dordrecht: Journal of Happiness Studies, 2021. 22(8). P. 3571–3589.
4. Грішанова О. А. Групова взаємодія як чинник психологічної стійкості студентів у період воєнного стану. Харків: Психологічні науки: сучасний дискурс, 2023. № 4(21). С. 17–24.
5. Кузьменко Н. П. Особливості особистісної самореалізації студентської молоді в умовах соціальних трансформацій. Київ: Актуальні проблеми психології, 2023. № 1(65). С. 58–65.
6. Міжнародна організація з міграції. Звіт про внутрішнє переміщення в Україні: Опитування загального населення, раунд 4 від 3 травня 2022 року. Київ: ІОМ, 2022. 56 с. Режим доступу: <https://surl.li/srpd bq>
7. Петрова Т. О. Психологічне благополуччя і самореалізація студентів у контексті війни в Україні. Київ: Вісник НУ ім. Т. Г. Шевченка. Серія «Психологія», 2024. № 1(17). С. 42–49.
8. Сидоренко І. В. Самореалізація студентської молоді як ресурс адаптації в умовах війни. Луцьк: Психологічні перспективи, 2023. Вип. 40. С. 27–35.